

Eğitim ve Kalkınma İlişkisinin İncelenmesi*

Exploration of the Relationship Between Education and Development

Cumhur GÜNKÖR•

Öz

Beşerî sermayenin kaynağı olarak eğitim kurumu, nitelikli işgücü sağlayarak ekonomik kalkınmanın anahtarı işlevini görmektedir. Diğer taraftan insani gelişmeye, sosyal refaha ve hayata yaptığı katkılarla yaşam seviyesini yükselterek sosyal kalkınmayı olumlu etkilemektedir. Literatür taramasıyla elde edilen veri ve bilgileri temel alan bu çalışmanın amacı, eğitim ve kalkınma ilişkisini çeşitli ülkelere ilişkin veriler ışığında incelemek ve değerlendirmektir. Bu amaçla, eğitim ve kalkınma ilişkisi; eğitimin kalkınmaya etkileri ve çeşitli ülkelerin eğitim ve kalkınmaya ilişkin göstergeleri değerlendirilerek incelenmektedir. Çalışma sonucunda, eğitimin; değişen dünyaya bireylerin uyum sağlamasını sağlayarak değişim etkisi, nitelikli işgücünü yetiştirip sürekli gelişimini sağlayarak istihdam etkisi, daha yüksek eğitim seviyesi ile bireylere daha yüksek gelir getirerek gelir etkisi, teknoloji üreten beyinleri yetiştirerek teknoloji etkisi ve sosyal yaşamı geliştirerek yaşam kalitesine etkisiyle kalkınmayı olumlu yönde etkilediği ve hatta kalkınmanın kaynağı olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, sosyal ve ekonomik göstergeleri karşılaştırılarak incelenen çeşitli ülkelerin eğitim durumlarıyla sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri arasında uyumlu bir ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, eğitim, beşerî sermaye, işgücü, insani gelişme.

Abstract

As a source of human capital, the educational institution serves as the key to economic development by providing qualified workforce. On the other hand, human development positively affects social development by raising the level of living with contributions made by social refinement and life giving. The aim of this study, which is based on the data and information obtained by the literature review, is to examine and evaluate the relationship between education and development in the light of the data related to various countries. For this purpose, the relationship between education and development; the effects of education on development and the indicators of education and development of various countries. As a result of the study, the effect of change by providing the adaptation of the individuals to the changing world, the effect of employment by providing the continuous improvement by raising the qualified labor force, the income effect by bringing higher income to the individuals with higher education level, the effect of the quality of life by improving the technology effect and social life by raising the technology producing brains, it is the result of the source of development. In addition, it is seen that there is a harmonious relationship between educational status and social and economic development levels of the various countries examined by comparing social and economic indicators.

Keywords: Development, education, human capital, labor force, human development.

GİRİŞ

Gelişmekte olan ülkelerin başlıca sorunlarından biri olan kalkınma genel olarak dünya gündeminin de önde gelen konularından birisidir. Dünya nüfusunun neredeyse üçte ikisine

*Bu çalışma 21-23 Eylül 2017 tarihleri arasında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi tarafından düzenlenen I. Uluslararası İpekyolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

•Dr., Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Ankara, e-posta: gunkor@gmail.com

Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 2017, 14-32

Journal of International Social Sciences Education, Vol. 3, Issue 1, 2017, 14-32

yakın kısmı gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadır. Dolayısıyla “az gelişmiş” ya da “gelişmekte olan ülkeler” olarak ifade edilen bu ülkelerin, kalkınma sorunları, dünya ekonomisinin en önemli sorunları olarak algılanmaktadır. Bu bağlamda üzerinde durulan en önemli kavram “beşerî sermaye” dolayısıyla beşerî sermayeyi oluşturan eğitim kurumudur.

Günümüzde beşerî sermaye, hızla değişen ve küreselleşen dünyanın en önemli üretim faktörü haline gelmiştir. Kümülatif bir şekilde artan teknolojik ilerlemeler ve buna bağlı olarak gün geçtikçe çağdaşlaşan, refah seviyesi artan toplumların hemen hemen tamamı, geldikleri bu durumu, beşerî sermayenin artması için yaptıkları yatırımlara borçludurlar. Tüm bu bilgilerin ışığında eğitim ve iktisadi kalkınma arasında çok güçlü bir ilişkinin olduğu açıkça görülebilmektedir. Hatta birçok kaynakta artık eğitime yapılan harcamalar, “yatırım” olarak ifade edilmektedir. Beşerî sermaye ve kalkınma arasındaki ilişki netleştikçe, eğitim ve eğitime yapılan yatırımların önemi tüm dünyada iyice artmaya başlamıştır. Bu durum, nitelikli işgücü dışında üretimde kullanılan diğer faktörlerin önemini azaltmaya başlamıştır. Bunu takiben ulusları kalkındırmak için eğitimin düzeyini ve niteliğini geliştirip attırma gereği, tüm ülkeler arasında ortak bir görüş haline gelmiştir (Taş, 2007: 2).

Sosyal bilimlerin hemen hemen tüm alanlarında ele alınan, özellikle eğitim ve ekonomi literatürünün önemli bir konusu olan diğer bir sermaye türü beşerî sermayedir. Genel olarak beşerî sermaye, çalışanın ortaya koyduğu emeğin sahip olduğu bilgi birikimi, mesleki deneyim ve sağlık düzeyine ve bu hususların geliştirilmesine bağlı olarak ekonomi ve topluma kattığı artı değer ve ilave katkıların bütünüdür (OECD, 2001: 18).

Araştırmanın Amacı

Beşerî sermayenin her geçen gün artan önemi ve nitelikli işgücünün üretiminde kalkınma ile olan ilişkisi düşünüldüğünde eğitim kalkınma ilişkisi önem kazanmaktadır. Literatür taramasıyla elde edilen veri ve bilgileri temel alan bu çalışmanın amacı, eğitim ve kalkınma ilişkisini çeşitli ülkelere ilişkin veriler ışığında incelemek ve değerlendirmektir. Bu amaçla şu sorulara cevap aranmaktadır:

- Eğitim ve kalkınma ilişkisi nasıldır?
- Eğitimin kalkınmaya etkileri nelerdir?
- Çeşitli ülkelerin eğitim ve kalkınmaya ilişkin göstergeleri nasıldır?

YÖNTEM

Bu araştırma, nitel bir yaklaşımla yapılandırılmıştır. Bu çalışma kapsamında nitel araştırma türlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Bu bağlamda konuyla ilgili makale, kitap, çalışma ve etkinlikleri kapsayan kaynaklara ulaşmak amacıyla arşiv taraması yürütülmüştür. Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan durumun, bireyin veya olayın kendi şartları içinde ve olduğu gibi tanımlanması amaçlanır. Bunları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabasına girilmez. Bilinmek istenen durum vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde gözlemleyip belirleyebilmektir (Karasar, 1998, 77).

Verilerin Analizi

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Elde edilen verilerin analizinde “içerik analizi” yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından literatür taramasıyla elde edilen veri ve bilgiler yine araştırmacı tarafından araştırmanın amaç ve yöntemine uygun olarak sınıflandırılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Eğitim ve Kalkınma İlişkisine İlişkin Bulgular

Bilgi çağı diye adlandırılan ve bilginin toplumların elindeki en büyük güç haline geldiği günümüz dünyasında bilginin oluşturulması ve aktarılması eğitim yoluyla olmaktadır. Devletler rekabet üstünlüğü sağlamak için eğitime daha çok önem vermektedir. Bilgi, hızlı bir iletişimle tüm nüfusa yayıldıkça üretkenlik artmaktadır. Bilgi paylaşımı ve bilgi teknolojilerini kullanmayı cesaretlendiren bir kurumsal kültürün yaratılmasıyla rakiplere üstünlük sağlanmaktadır (Durgun, 2002, 30).

Kalkınma olgusu, toplumların gelişim sürecine göre farklı dönemlerde değişik içerikler kazanmıştır. Kalkınma kimi zaman kendine yakın anlamlar taşıyan sanayileşme, modernleşme, ilerleme, büyüme ve yapısal değişim gibi kavramlarla iççice geçmiş, onların yerine kullanılmış ve doğal olarak anlam kaymasına uğramıştır. Bugün de kavramın içeriği açık ve anlaşılır değildir. Teorilerde olduğu gibi günlük konuşmalarda da bazen sanayileşmenin, bazen büyümenin bazen de modernleşmenin yerine kullanılmaktadır. Bu kavramı kısaca ifade etmek gerekirse; kalkınma, salt üretimin ve kişi başına düşen milli gelirin artırılması demek olmayıp, az gelişmiş bir toplumda iktisadi ve sosyo-kültürel yapının da değiştirilmesi, yenileştirilmesidir (Yavilioğlu 2002). Kişi başına düşen milli gelirin artması yanında, genel olarak üretim faktörlerinin etkinlik ve miktarlarını değişmesi, sanayi kesiminin milli gelir ve ihracat içindeki payının artması gibi yapısal değişiklikler, kalkınmanın temel öğeleridir.

Bir ülkenin sanayileşebilmesi ve kalkınabilmesi için o toplumun birtakım asgari koşullara sahip olması gerekir. Bu koşulları şu şekilde sıralayabiliriz: Sürekli ve istikrarlı bir siyaset ortamı, yüksek ulaşım olanakları, iyi bir iletişim ve finans ortamı, yeterli çapta eğitim seviyesi (Taş ve Yenilmez, 2007: 159).

Kalkınma geleneksel anlamda olduğu gibi sadece ekonomik büyümeyi değil, insanların hayat kalitelerini arttıran diğer faktörleri de kapsayan bir anlam içermektedir. Dolayısıyla ekonomik kalkınmanın temelinde birey yer almaktadır ve insan sermayesi ekonomik kalkınma yolunda önemli bir yatırım unsuru olarak ele alınmaktadır. Kalkınma sürecinde insanın üretim faktörü olarak aktif bir rol oynaması sonucunda ekonomi ve eğitim, birbirlerinden gitgide artan taleplerde bulunmaktadır (Carnoy, 1982). Diğer taraftan eğitimin toplumsal ve kültürel tüketim ve üretim konusu olması ekonomiler büyüdükçe eğitime olan ilginin de artmasına neden olmaktadır.

Günümüzde toplumların gelişmişlik derecesi eğitim düzeyiyle ölçülmektedir. Eğitim, sadece insanoğlunun yeteneklerini geliştiren değil, aynı zamanda toplumun kalkınmasını da sağlayan önemli bir araçtır. Eğitimin katkısıyla kalkınmanın hız kazanacağı yadsınamaz bir gerçektir. Kalkınmanın gerçekleşmesinde doğal kaynaklar ve fiziki sermaye gibi ekonomik

unsurların kullanılması insan becerisine bağlıdır, beşerî sermaye olarak kabul ettiğimiz bu beceriyi bireylere eğitim kazandırır (Taş, 2007: 11-15).

Beşerî sermaye yatırımlarının mikro etkileri; birey, aile ve firmalar üzerinde görülür. Bu mikro etkiler belirli sahalarda yoğunlaşarak ülkenin makroekonomik alanlarına da tesir eder. Eğitim yatırımları neticesinde kişisel gelirden meydana gelen artış aile ve firma üzerinde olumlu etkilere sebep olabileceği gibi bunu yaygınlaşması gelir dağılımını, teknolojik gelişimi, emek piyasasını, tarım ve sanayi sektörlerini, verimliliği ve bölgesel kalkınma farklılıklarını değişik oranlarda etkiler (Yumuşak ve Bilen, 2000: 82).

Beşerî sermayeyi oluşturma yolunda yatırım yapılmış bireyler ekonomiye dinamizm kazandırabilmekte ve geliştirilen teknolojiler sayesinde ekonomik faaliyetler kolaylaşmakta ve hızlanmaktadır. İyi eğitilmiş, yenilikçi ve girişimci bireylerin oluşturduğu insan sermayesi, toplumun ekonomik faaliyetlerini de olumlu etkilemektedir. Beşerî sermaye davranış değişikliği yaratarak kalkınma sürecinin sosyal boyutuna katkıda bulunmakla birlikte, üretim sürecinin bir girdisi olarak da ekonomik gelişmeye katkı sağlamaktadır (Özgür, 2005, Taş ve Yenilmez, 2007). Dolayısıyla beşerî sermayenin oluşturulması, geliştirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması sosyo-ekonomik gelişmeyi hızlandıracak, toplumları ve yasadıkları ülkeleri refaha taşıyacaktır.

Eğitim, kalkınma kavramıyla yakından ilintilidir çünkü eğitim; kişileri, yeni buluşları daha kolay kabul eder duruma getirir. İşgücü için gerekli potansiyeli, üretim tekniklerinin yararlı bir şekilde birleştirilmesini ve yeni teknik buluşların gecikmeden uygulanmasını sağlar. İşgücü ve girişim yeteneğini geliştirmede etkili olur ve teknik, ekonomik ve siyasal karar verme durumunda olan sorumluların tehlikeli ve yanlış kararlar vermesini önler (Tezel, 2010: 90).

Kalkınma için yapılacak eğitim en azından şu hedefleri gerçekleştirmelidir; zihinsel ve bedensel yönden yeterli olan her insanı üretken yapma, kente göçenlere kentleşme eğitimi verme, teknolojiye ayak uydurmak için insanlara teknik eğitim verme, artan talep ve değişen toplumsal yapıya, insanların uyumunu sağlama, tarımsal kültürden endüstriyel kültüre geçmeyi sağlama, bozulan toplum katmanlarının kalkınmayı engellemelerini önleyici girişimleri destekleme, eğitim kurumunun, kalkınmaya engel olmasını önlemek için kendini yenilemesini sağlama, toplumsal kurumların kalkınmanın gereklerini yerine getirmelerine ve kalkınmaya uyum sağlamalarına eğitim yoluyla katkıda bulunmak. Bu hedefleri önemli ölçüde gerçekleştirmiş bir eğitim sistemi; bireyleri, yenilikleri daha kolay kabul eder hale getirir. Yetişmiş eleman sağlar, ülke içinde ve uluslararası alanda işgücü ve girişim yeteneğini artırır. Kalkınmada ekonomik büyüme ve değişmeyi sağlar (Baykul, 2008: 25-27).

Eğitimin Değişim Etkisi

Ekonomik kalkınmada planlanan hedeflere ulaşılabilmesi ve kaynakların doğru bir biçimde değerlendirilip kalkınma yollarına yönlendirilmesi için hem ekonomik fayda ve hem de sosyal fayda bir arada, aynı anda düşünülmelidir. Özellikle kaynakları kıt olan ve kaynak dağılımının en uygun şekilde düzenlenmesine ihtiyaç duyulan ülkelerde yüksek seviyede gelir yaratan sektörler ağırlık verilmelidir. Diğer bir taraftan da ekonomik kalkınmanın hızını uzun vadede düşürmeyecek şekilde kaynakları, gelir grupları arasında sosyal adalet ilkesine uygun bir şekilde dağıtmak gereklidir (Durgun, 2002).

Küreselleşme ile birlikte, ekonomilerin birbirlerine bağımlı hale gelmesi, rekabetin artışı, bilgi ekonomisi, yabancı sermaye girişlerindeki artışlar, şirket evlilikleri, kaliteye önem verilmesi, çevrenin öneminin fark edilmesi, teknolojiadaki özellikle bilişim sektöründeki hızlı değişiklikler yoluyla evrensel bir kültür oluşmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi yükseldikçe gelecek kuşakların da eğitimi garanti altına alınacak ve gelecekte olumlu bir değişim yaratılacaktır. Bu değişimi de eğitim sağlamaktadır. Anne ve babanın eğitim seviyesi yükseldikçe, çocuklarına daha iyi bir eğitim verme bilinci duyacaklar bu da toplumu geliştirerek "öğrenen topluma" dönüştüreceklerdir. Değişen ve gelişen dünyadaki bütün değişimler konusunda toplumun bilgilendirilmesi ve toplumdaki bilgi düzeyinin artırılması zorunludur (Durgun, 2002: 38).

Eğitimin İstihdam Etkisi

Çağımızda özellikle teknolojiadaki hızlı dönüşüm, beraberinde ekonomik dönüşümü de getirmiştir. "Bilgi ekonomisi", "siber ekonomi" gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Yeni çağ şimdiden "Bilgi Çağı" olarak adlandırılmaktadır. Dünyada meydana gelen bu gelişmeler uluslararası rekabeti büyük oranda artırmış bulunmaktadır. Üretim, bilgiye bağımlı hale gelmiştir. Bu nedenle "nitelikli işgücü"ne duyulan ihtiyaç artmıştır. Nitelikli insan gücünün anahtarı ise eğitimidir. İşletmeler, çok çeşitli mal ve hizmeti, zamanında ve kaliteli olarak üretmek zorundadırlar. Bu nedenle, teknolojiyi anlayan, uygulayabilen, verimli ve kaliteli hizmet üretebilen işgücüne duyulan ihtiyaç artmıştır. 21. yüzyılda işgücü "eğitim alarak yetişmiş işgücü" olarak şekil değiştirecektir. İşletmelerin rekabet gücünü ise sahip oldukları "nitelikli işgücü" belirleyecektir (DPT, 2001).

Dünyadaki hızlı değişim ve gelişim sürecinin iş alanlarına ve mesleklere anında yansımalarının uzantısı olarak eğitimdeki formel basamak anlayışı, yerini yeni alanlar belirleme yaklaşımına bırakmıştır. Bu bağlamda; okul öncesi ve ilköğretim basamaklarını içine alan ve her insanın alması vazgeçilmez ön koşul olan bir temel eğitim, onu izleyen ve bireye bir meslek edindirmeyi amaçlayan bir kısmı okulda, bir kısmı da işyerlerinde verilen orta ve yükseköğretim, nihayet bireyin evrendeki değişimin yanı sıra çok kısa aralıklarla büyük boyutlarda gelişen ya da değişen mesleklere uyumunu sağlayacak, hedef kitlesi tüm insanlar olan yaşam boyu eğitim, bugünkü çağdaş eğitimin olmazsa olmaz temel ilkeleri haline gelmiştir (DPT, 2001).

Ayrıca eğitim seviyesinin artışı, kadınların iş hayatındaki sayılarını da arttıracaktır. Nitelikli iş gücü verimliliği de daha yüksek seviyelere çıkaracaktır. Bazı mesleklerin icra edilmesi ise sadece eğitimle olduğu için eğitimin artışı bu meslekteki kişilerinde sayısını arttıracaktır. Bunlara örnek olarak hekimler, dişçiler ve hâkimler gösterilebilir (Durgun, 2002).

Eğitimin Gelir Etkisi

Gelir dağılımını etkileyen faktörlerin sayısı çoktur. Bu nedenle eğitimin gelir dağılımı üzerindeki etkilerini hesaplamak güçtür. Ancak gelişmiş bir ülkede işgücünün verimliliği insana yapılan yatırımlardan dolayı yüksek olduğu için elde ettiği gelirden yüksektir (Durgun, 2002). Eğitim düzeyinin gelirdeki etkisi incelendiğinde fert başına ortalama geliri en düşük olan kesimin, okur-yazar olmayanlar ve en yüksek olanların ise yüksek okul ve fakülte mezunu oldukları görülmüştür (DPT, 2001: 37).

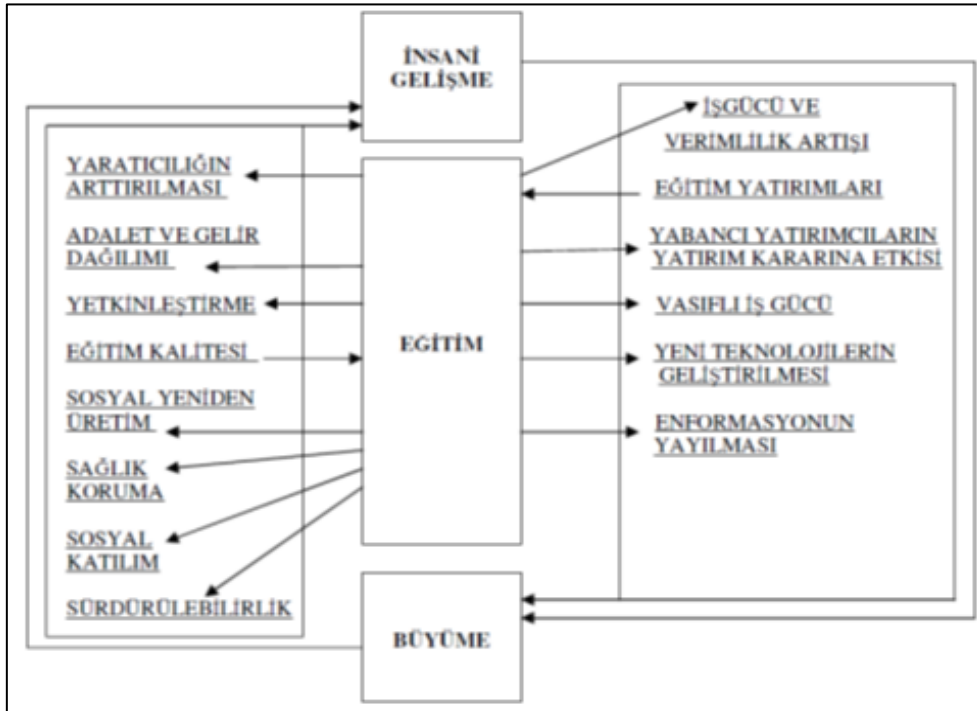
Eğitimin Teknolojiye Etkisi

Eğitimin teknolojik ilerlemeyi sağladığı yadsınamaz bir gerçektir. İyi bir eğitimle işlenmiş yüksek seviyedeki zekâlar geleceğin teknolojilerini üretecek kişilerdir. Ama yöneten ve planlamaları yapan kesimin bu konuya yeterli önemi vermemesi, Türkiye'yi teknoloji ithaline mecbur hale getirmiştir. Teknolojik ilerlemeyi sağlayan, teknoloji üreten ve satan ülkeler ekonomik anlamda da kalkınmayı yakalamaktadırlar. Ekonomik kalkınmanın yansımaları da sosyal hayata olacaktır. Günümüzde yani bilgi çağında bu konuda yakalanacak başarı, toplumu da çok daha yüksek bir refah seviyesine ulaştıracaktır (Taş, 2007: 111).

Eğitimin Yaşam Kalitesine Etkisi

Eğitimin yaşam kalitesine olan etkileri ancak eğitim seviyesinin artması ve toplumsal anlamda her seviyeye yayılması ile hissedilebilir. Toplum gelişim ve değişimine yardımcı olarak sosyal kalkınmayı sağlar. Suç oranlarının düşmesini, kurallara uymayı öğretir. Eğitimli insan araştırmacıdır. Sürekli olarak kendini geliştirme ihtiyacı duyar. Bu nedenle de toplumun gelişimine katkıda bulunur. Yükseköğretimde okullaşma oranı arttıkça çocuk ölüm hızları düşmekte ve beklenen ömür süresi yükselmektedir. Eğitimli insanlar sağlık konusuna daha bilinçli yaklaşmaktadırlar.

Eğitim ile birlikte kültürel faaliyetlerde gelişir. Müzelerin çoğalması ve envanterlerinin genişletilmesi, kütüphanelerin yurt çapında yaygınlaşması, resim, sinema, tiyatro gibi sanatsal faaliyetlere verilen önemin artışı, eğitim seviyesinin artışına paralel olarak ilerler (Durgun, 2002).

Şekil 1. Eğitim, İnsani Gelişme ve Kalkınma Arasındaki Bağlantılar (Dikmen, 2001)

Yukarıda Şekil 1'de, eğitimin insani gelişme ve büyüme, dolayısıyla kalkınma, arasında gördüğü köprü işlevi çeşitli temalarla olan bağlantılarıyla beraber görülmektedir.

Çeşitli Ülkelere İlişkin Bulgular

Kişi Başına Düşen Milli Gelir Bağlamında

Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Kişi Başına GSMH) en önemli kalkınma göstergelerinden biri olarak gösterilmektedir. Bu bağlamda aşağıdaki tablo anlamlı bilgiler vermektedir. Tablo 1 incelendiğinde gelişmiş ülkelerin başta, gelişmekte olan ülkelerin ortalarında ve az gelişmiş/geri kalmış ülkelerin ise son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 1. Çeşitli Ülkelerde Kişi Başına Düşen Gelir Miktarları (2015)

Ülkeler	Kişi Başına Düşen Gelir (\$)	Ülkeler	Kişi Başına Düşen Gelir (\$)
Lüksemburg	100.000	Togo	511
Katar	97.967	Orta Afrika Cumhuriyeti	483
Norveç	96.591	Eritre	473
İsviçre	84.983	Uganda	453
Avustralya	66.984	Gine	438
Birleşik Arap Emirlikleri	66.625	Madagaskar	428
Danimarka	63.003	Nijer	428
İsveç	61.098	Etiyopya	351
Hollanda	51.410	Malavi	350
Kanada	51.147	Sierra Leone	347
Singapur	50.714	Liberya	258
Avusturya	50.504	Demokratik Kongo Cumhuriyeti	211
Finlandiya	50.090	Burundi	198

Kaynak: Dünya Bankası veri tabanı

Gelir Dağılımı Bağlamında

Bir ülkede yoksul tabaka ile zengin tabakalar arasındaki farkın az olması özellikle sosyoekonomik kalkınma düzeyi açısından önemli bir göstergedir. Bu bağlamda aşağıdaki tabloda en yoksul % 20'lik kesimin GSMH'den aldığı paylar anlamlı bilgiler vermektedir. Tablo 2 incelendiğinde gelişmiş ülkelerde yoksul kesimlerin daha yüksek paylara sahip olduğu ve bu ülkelerin aynı zamanda sosyal politikalarla ön planda oldukları görülmektedir.

Söz konusu ülkelerin gerek karşılaştırmalı eğitime konu olmaları gerekse eğitim sistemleri ve modelleri açısından örnek teşkil etmeleri eğitim ve kalkınma ilişkisini destekler niteliktedir.

Tablo 2. Çeşitli Ülkelerde En Yoksul % 20'lik Kesimin GSMH'den Aldığı Pay

Ülkeler	GSMH Payı	Ülkeler	GSMH Payı
Finlandiya	9.62	Kenya	4.7
Almanya	8.52	Nikaragua	3.79
Belçika	8.5	Peru	3.73
Lüksemburg	8.43	Venezuela	3.71
Hollanda	7.6	Arjantin	3.39
İsviçre	7.55	Paraguay	3.02
Kanada	7.2	Brezilya	2.88
İtalya	6.5	Honduras	2.4
Türkiye	5.18	Bolivia	1.8

Kaynak: Dünya Bankası veri tabanı

Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi ülkelerin toplam dünya gelirinden aldığı payda gelişmişlik ve refah açısından önemli ipuçları vermektedir.

Tablo 3. Çeşitli Ülkelerin Dünya Gelirinden Aldığı Paylar (%)

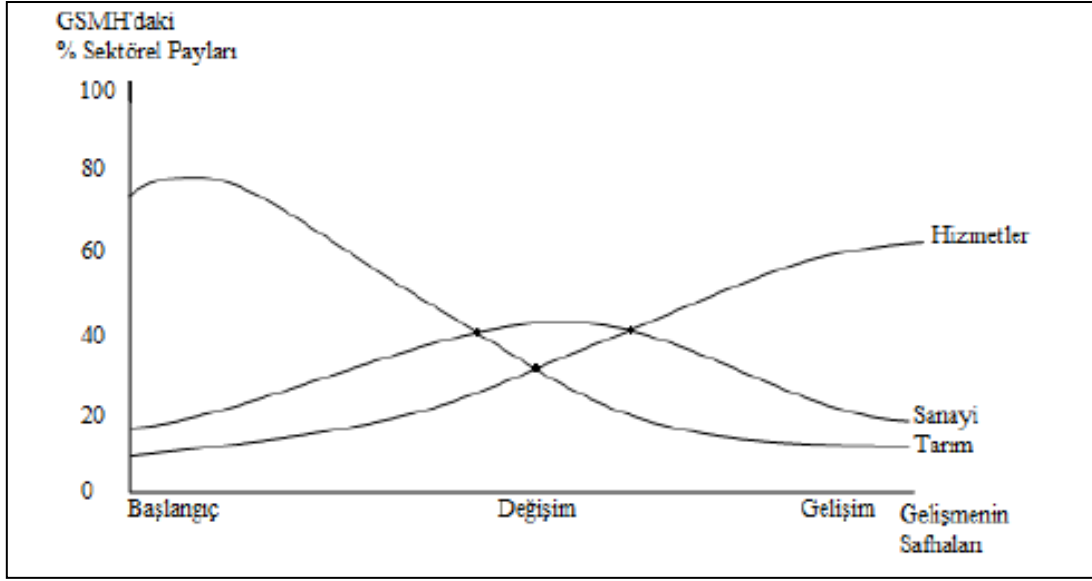
Ülkeler	Dünya Gelirinden Aldığı Pay	Ülkeler	Dünya Gelirinden Aldığı Pay
ABD	21,071	Arjantin	0.800
Çin	10.74	Mısır	0.617
Japonya	6.550	Vietnam	0.338
Hindistan	4.573	Fas	0.194
Almanya	4.292	Kenya	0.088
Fransa	3.155	Tanzanya	0.075
İtalya	2.728	Gana	0.048
Meksika	2.268	Senegal	0.032
İspanya	2.062	Afganistan	0.031
Kanada	1.938	Zambiya	0.025
Türkiye	1.352	Çad	0.024
Endonezya	1.28	Zimbabve	0.005

Kaynak: IMF veri tabanı

Tablo 2 ve Tablo 3 göz önüne alındığında, eğitim düzeyi yüksek ülkelerin dünya gelirinden aldığı payların ve kişi başına düşen gelir düzeylerinin de yüksek olduğu görülmektedir.

Sektörel Yapı Bağlamında

Gerek ekonomik gerekse beşerî ve sosyal anlamda kalkınmış ülkelerin sektörel yapısının sırasıyla hizmet, sanayi ve çok küçük oranda tarım ağırlıklı olması beklenir. Bu anlamda aşağıdaki Şekil 2 ve Tablo 4 anlamlı bilgiler sunmaktadır.

Şekil 2. Grafik: İktisadi Kalkınma ve Temel Sektörler (Dülgeroğlu, 2003, s. 9)

Şekil 2'de görüldüğü gibi ülkenin kalkınma/gelişim düzeyi sektörel yapıyla yakından ilişkilidir.

Tablo 4. Çeşitli Ülkelerde GSYİH'nin Sektörel Dağılımı (%)

Ülkeler	Tarım	Sanayi	Hizmet	Ülkeler	Tarım	Sanayi	Hizmet
Afganistan	37.47	24.94	37.59	İtalya	2.04	27.03	70.93
Arjantin	9.39	33.74	56.87	Japonya	1.47	30.13	68.41
Çin	11.13	48.50	40.37	Norveç	1.44	43.04	55.52
Danimarka	1.34	25.69	72.97	İspanya	2.91	30.28	66.82
Etiyopya	46.29	13.38	40.32	İsviçre	1.20	27.55	71.25
Finlandiya	3.19	32.26	64.56	Türkiye	8.67	28.31	63.02
Fransa	2.20	20.57	77.23	İngiltere	0.94	23.08	75.98
Almanya	0.92	30.09	68.99	ABD	1.08	22.40	76.52
Hindistan	18.11	29.51	52.38	Dünya	2.96	28.04	69.00

Kaynak: Dünya Bankası veri tabanı

Tablo 4'te gelişmiş ülkelerin çok büyük oranda (%60-70 civarı) hizmet sektörüne sahip olduğu görülmektedir. Eğitim kurumunun hizmet sektörü içinde değerlendirildiği göz önünde bulundurulursa söz konusu ülkelerde eğitime verilen önemde eğitim-kalkınma ilişkisi daha iyi anlaşılabilir.

Sosyal ve Yapısal Özellikler Bağlamında

Aşağıda Tablo 5'te bazı ülkelere ait genç ve yetişkin nüfus okuryazarlık oranları verilmektedir. Tablo gelişmekte olan ülkelerin kalkınma-egitim durumu bağlamında değerlendirildiği zaman, gelişmekte olan ülkelerin özellikle genç nüfus anlamında gelişmemiş ülkelerin önünde olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Bazı Ülkelere Ait Genç ve Yetişkin Nüfus Okuryazarlık Oranları

Ülke	Yetişkin Nüfus Okuryazarlık Oranı (%)	Genç Nüfus Okuryazarlık Oranı (%)
Rusya	99.50	99.70
İtalya	98.80	99.90
Arjantin	97.70	99.10
İspanya	97.63	99.56
Çin	93.70	99.30
Meksika	92.93	98.38
Endonezya	91.98	96.65
Zimbabve	91.40	98.90
Brezilya	90.01	97.80
Türkiye	88.66	96.36
Kenya	86.50	92.30
İran	82,33	96.64
Cezayir	72.65	91.78
Mısır	66.37	84.88
Gana	65,80	79.30
Hindistan	62.75	81.13
Yemen	60,90	82.90
Nepal	57,90	80.80
Moritanya	56,80	67.00
Fas	56.40	76.60
Bangladeş	55.00	74.40
Mozambik	54.00	69.90
Etiyopya	35.90	49.90
Çad	32,70	45.40

Kaynak: UNESCO veri tabanı

Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı da bir ülkenin genel eğitim durumuna, niteliğine ve yetişmiş eleman ihtiyaç durumuna ilişkin önemli bilgiler verebilir. Bu anlamda da gelişmiş ülkelerin öğretmen başına düşen öğrenci sayılarının azlığıyla başı çektiği görülmektedir (UNESCO, 2015).

Yukardaki duruma paralel olarak bir ülkede zorunlu eğitim süresi o ülkede eğitime verilen önem açısından değerlendirilebilir. Bu bağlamda gelişmişlik düzeyi ile zorunlu eğitim süresi arasında doğru orantı bulunduğu aşağıda Tablo 6’da görülmektedir.

Tablo 6. Çeşitli Ülkelere Ait Zorunlu Eğitim Süreleri

Ülkeler	Zorunlu Eğitim Süreleri	Ülkeler	Zorunlu Eğitim Süreleri
Almanya	13	Çin	9
İngiltere	12	İsviçre	9
ABD	12	Afganistan	9
Türkiye	12	Hindistan	9
Avustralya	11	Sudan	8
Kanada	11	Bulgaristan	8
Fransa	11	İran	8
Norveç	11	Somali	8
Burkina Faso	11	Zimbabve	7
Rusya	10	Irak	6
Japonya	10	Moritanya	6
Arjantin	10	Suudi Arabistan	6
Meksika	10	Malezya	6
Mısır	9	Myanmar	5
Katar	9	Pakistan	5

Kaynak: UNESCO veri tabanı

Kalkınma ve eğitim ilişkisi bağlamında en önemli veri grubu olarak değerlendirilebilecek konu GSYİH içinde eğitim harcamalarının payı ve öğrenci başına düşen eğitim harcamalarıdır. Bu bağlamda aşağıda Tablo 7 incelendiğinde sosyal ve ekonomik kalkınmayı başarmış ya da hedeflemiş ülkelerin başı çektiği görülmektedir.

Tablo 7. Çeşitli Ülkelere Ait Eğitim Harcamaları

Ülkeler	GSYİH İçinde Kamu Harcamalarının Aldığı Pay (%)	Toplam Kamu Harcamaları İçinde Eğitimin Aldığı Pay (%)	Öğrenci Başına Düşen Kamu Harcaması / Kişi Başına Düşen GSYİH (%)
Küba	13.30	18.48	51.68
Danimarka	7.92	15.46	34.61
ABD	5.70	14.76	23.89
İngiltere	5.61	11.91	25.78
Fransa	5.58	10.59	24.74
İsviçre	5.51	16.33	29.49
Fas	5.50	26.13	27.88
Avustralya	5.15	14.01	18.49
Butan	5.10	17.17	-
Brezilya	4.95	16.18	16.08
Kanada	4.93	12.46	-
Meksika	4.83	25.61	15.47
İran	4.79	19.98	17.80
Çekya	4.61	10.51	23.28
Arjantin	4.51	13.97	15.81
Samoa	4.31	13.67	14.50
İspanya	4.28	11.12	22.31

Rusya	3.87	12.94	-
Nepal	3.78	14.89	12.00
Japonya	3.48	9.50	21.49
Hindistan	3.18	10.74	14.04
Türkiye	3.12	-	14.35
Filipinler	2.53	15.18	9.14
Bangladeş	2.39	13.99	13.27
Azerbaycan	1.90	11.88	7.20

Kaynak: UNESCO veri tabanı

Çeşitli ülkelerin bir toplumsal refah göstergesi olarak kişi başına düşen doktor sayıları, doğum ve ölüm oranları ile nüfus artış hızlarına ilişkin veriler aşağıda Tablo 8, Tablo 9 ve Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 8. Çeşitli Ülkelere Ait Sağlıkla İlgili Göstergeler (%)

Ülkeler	Toplam Üreme Oranı (Kadın Başına)	Sağlık Harcamaları / GSYİH	Bebek Ölüm Oranı (Bin Canlı Doğum İçin)	Ortalama Ömür
İsviçre	1.4	11.3	4	82
Kanada	1.5	10	5	81
Fransa	1.9	11.1	4	81
İspanya	1.4	8.1	4	81
Danimarka	1.8	9.5	3	79
ABD	2.1	15.3	7	78
Arjantin	2.3	10.1	14	75
Türkiye	2.2	5.6	24	73
Çin	1.7	4.5	20	73
Mısır	3	6.3	29	68
Hindistan	2.9	4.9	57	63
Sudan	4.4	3.8	62	60
Uganda	6.6	7.2	78	50
Çad	6.3	3.6	124	46
Zimbabve	3.3	8.4	55	43
Afganistan	7.2	5.4	165	42

Kaynak: Dünya Sağlık Örgütü veri tabanı

Tablo 9. Çeşitli Ülkelerde Kişi Başına Düşen Doktor Sayısı

Ülkeler	Kişi Başına Düşen Doktor Sayısı (On binde)	Ülkeler	Kişi Başına Düşen Doktor Sayısı (On binde)
Belçika	42.0	Hindistan	6.0
İsviçre	40.0	Sri Lanka	6.0
Norveç	38.0	Suriye	5.0
İtalya	37.0	Fas	5.0
Fransa	34.0	Sudan	3.0
Almanya	34.0	Bangladeş	3.0
Finlandiya	33.0	Madagaskar	3.0
Kanada	19.0	Afganistan	2.0
Türkiye	16.0	Zimbabve	2.0
İran	9.0	Zambiya	1.0
Pakistan	8.0	Çad	<1.0
Güney Afrika	8.0	Senegal	<1.0
Irak	7.0	Uganda	<1.0

Kaynak: Dünya Sağlık Örgütü veri tabanı

Tablo 10. Çeşitli Ülkelere Ait Doğum ve Ölüm Oranları, Nüfus Artış Hızları (%)

Ülkeler	Doğum Oranı (binde)	Ölüm Oranı (binde)	Nüfus Artış Hızı
Burundi	41.76	10.14	3.69
Nijer	51.60	14.83	3.68
Somali	43.70	15.55	2.82
Çad	40.86	16.09	2.07
Mısır	25.43	4.88	2.03
Zimbabve	31.49	16.19	1.53
Hindistan	21.72	7.60	1.41
Türkiye	18.66	6.10	1.31
Brezilya	18.43	6.35	1.20
Avustralya	12.47	6.74	1.20
Dünya	19,86	8.37	143
ABD	13.83	8.38	0.98
Kanada	10.28	7.74	0.82
Çin	14.00	7.06	0.66
Fransa	12.57	8.56	0.55
Norveç	10.99	9.29	0.34
İngiltere	10.65	10.02	0.28
Danimarka	10.54	10.22	0.28
Almanya	8.18	10.90	-0.05
Japonya	7.64	9.54	-0.19
Rusya	11.10	16.06	-0.47

Kaynak: CIA veri tabanı

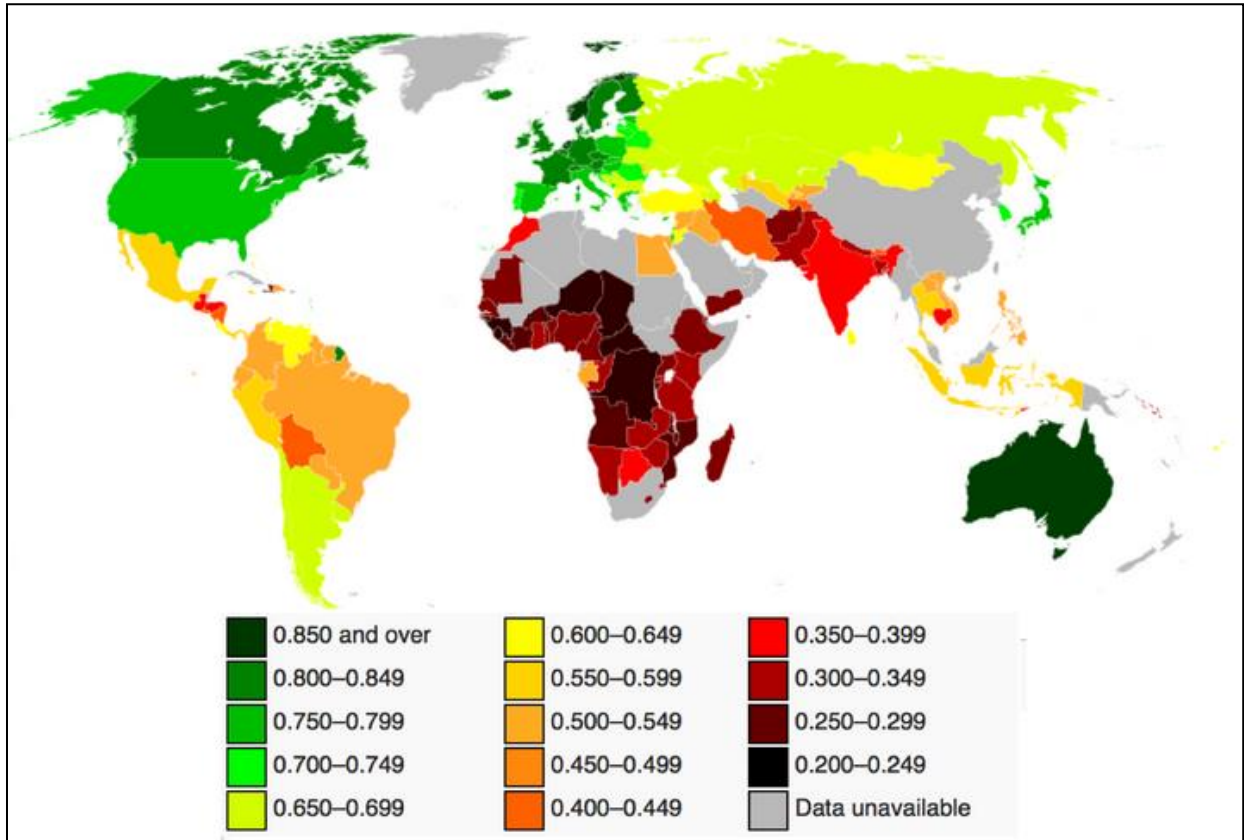
Çeşitli ülkelerin sağlık alanındaki durumuna ilişkin veriler, eğitim ve kalkınma ilişkisi açısından değerlendirildiğinde eğitim gelişmiş ülkelerin sağlık alanında da başta yer aldığı görülmektedir.

Çeşitli Göstergelere Göre Ülkelerin Durumu

i. İnsani Gelişme Göstergesi (Human Development Index)

Dünya'daki ülkeler için yaşam uzunluğu, okuryazar oranı, eğitim ve yaşam düzeyi doğrultusunda hazırlanan bir ölçümdür. İnsanların düzgün yaşaması, özellikle çocuk hakları için bir ölçün teşkil eder. Bu araştırma sonucunda bir ülkenin gelişmiş, gelişmekte olan ya da gelişmemiş bir ülke olduğu; bunun yanı sıra ekonomisindeki etkinin yaşam niteliği ne düzeyde etkilediğini gösterir. Dağılım ilk olarak 1990 yılında Pakistanlı ekonomist MahbubulHaq tarafından geliştirilmiştir ve 1993 yılından bu yana Birleşmiş Milletler Gelişme Programı tarafından yıllık Gelişme Raporu'nda sunulur (UNDP, 2016).

İnsani Gelişme Göstergesi ülkelerde üç başlıca gelişimleri göz önünde tutar: Uzun ve sağlıklı bir yaşam; ölçümü ortalama yaşam süresi ile yapılır. Bilgi, ölçümü okuryazar oranı (2/3'ü) ve ilkökul, lise ve üniversite kayıtları yüzdesi (1/3'ü) ile yapılır. Ölçümlü yaşam düzeyi, ölçümü kişi başına düşen gelir ve alım gücünün Amerikan Doları'ndan hesaplanmasıyla yapılır (UNDP, 2016).

Şekil 3. Harita: 2015 İnsani Gelişme Endeksi'ne Göre Ülkeler (UNDP, 2016)

İnsani gelişme göstergelerine ilişkin yukardaki Şekil 3 incelendiğinde gelişmiş ülkelerin 0,900-1,000 aralığında olduğu, gelişmekte olan ülkelerin ise 0,800-0,900 aralığında bulunduğu görülmektedir. İnsani Gelişme Endeksinde en üst sıralarda yer alan ülkelerin eğitim sistem ve modelleriyle örnek ülkeler olduğu anlaşılmaktadır.

ii. Küresel Rekabet Endeksi (Global Competitiveness Index)

Dünya ülkelerinin, rekabetçilik puanlarına göre sıralanmış bir listesidir. Ülkelerin rekabetçilik puanları Dünya Ekonomik Forumu tarafından her yıl tekrar edilen kapsamlı bir çalışma ile ölçülür. Dünya Ekonomik Forumu, yıllık düzenli toplantısını, İsviçre'nin Davos kentinde ocak ayı içerisinde gerçekleştirir (WEF, 2017).

Yapılan çalışma, raporda yer alan 142 ekonomiden 11.000 iş dünyası lideri ile yapılan anketler sonucu gerçekleştirilmiştir. Anket soruları, bir ekonominin iş ortamını etkileyen ve kalıcı ekonomik kalkınmanın kritik belirleyicileri olan geniş bir faktörler yelpazesini kapsamayı amaçlar. Sıralamalar, kamuya açık kesin verilerin kombinasyonu ve yönetici görüş anketlerinin sonuçları esas alınarak gerçekleştirilir (WEF, 2017).

Tablo 11. 2016 Küresel Rekabet Endeksindeki İlk On ve Son On Ülke Sıralaması

İlk On Ülke	Endeks Değeri	Son On Ülke	Endeks Değeri
İsviçre	5.81	Yemen	2.74
Singapur	5.72	Moritanya	2.94
ABD	5.70	Çad	2.95
Hollanda	5.57	Burundi	3.06
Almanya	5.57	Malavi	3.08
İsveç	5.53	Mozambik	3.13
İngiltere	5.49	Sierra Leone	3.16
Japonya	5.48	Liberya	3.21
Hong Kong SAR	5.48	Venezüella	3.27
Finlandiya	5.44	Kongo Dem. Cumhuriyeti	3.29

Kaynak: WEF (2017).

Yukarıda Tablo 11'deki Küresel Rekabet Endeksi verileri incelendiğinde, dünyanın ekonomik ve sosyal açıdan önde gelen ülkelerinin başı çektiği görülmektedir. Bu gösterge özellikle beşeri sermaye ve eğitim ilişkisi açısından önemli bulgular ortaya koymaktadır.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu çalışmada konuyla ilgili olarak incelenen araştırmalar eğitimle kalkınma arasında (özellikle beşerî sermayenin oluşturulması ve desteklenmesi açısından) sıkı bir ilişki ve etkileşim bulunduğunu ortaya koymaktadır. Eğitim ve kalkınmaya ilişkin başlıca göstergeler ülkeler bazında ele alındığında ülkelerin eğitim düzeyi ile kalkınma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

Kalkınmanın temel koşullarına bakıldığında bunların önemli ölçüde eğitimle ilintili olduğu anlaşılmaktadır. Kalkınma için toplumun belirli bir eğitim seviyesine erişmiş olması ile iyi bir

iletişim ve finans ortamına sahip olması eğitim seviyesi ile doğrudan ilgilidir. Eğitim, sadece bireylerin yetkinliklerini ve bilgi düzeylerini geliştiren değil, aynı zamanda beşeri sermaye kaynağı olarak sosyal kalkınmayı da sağlayan önemli bir araçtır. Bu anlamda eğitim kurumunun, bireyleri değişen dünyaya adapte etmesi, nitelikli işgücünü sağlaması, yeni teknoloji ve buluşların ortaya çıkmasını sağlaması gibi nedenlerle kalkınma kavramıyla yakından ilintilidir.

Eğitim kalkınmaya etkileri, eğitim ve kalkınma ilişkisini anlamak ve ortaya koymak açısından önemlidir. Öğrenen toplumların bilgi çağına uyum sağlamış ve kalkınmış toplumlar olduğu göz önüne alındığında eğitim, değişim etkisiyle öğrenen bireyler yetiştirmektir. Kalkınmış toplumların nitelikli işgücüne olan talebi sürekli artmakta ve eğitim kurumu istihdam etkisiyle, beşerî sermaye kaynağı olarak bu talebe cevap vermektedir. Kalkınmış toplumlarda eğitim seviyesi ile eğitim düzeyi arasındaki olumlu ilişki eğitimin gelir etkisini ortaya koymaktadır. Teknoloji üreten ve geliştiren beyinlerin ortaya çıkarılması eğitimin teknoloji etkisi ile ilgili olup yine gelişmiş toplumların kalkınma ve rekabet gücünü göstermektedir. Eğitimin yaşam kalitesine olan etkisi ise sosyal anlamda kalkınmış toplumların insani gelişmişlik ve refah düzeyinin de eğitimle ilişkili olmasını ifade etmektedir.

Küresel rekabetin kalkınmada oynadığı rolü araştırmalar ve veriler ortaya koymaktadır. Eğitimin kalkınmaya etkisine yönelik olarak; kalkınmada önemli bir gösterge olarak ele alınan rekabet kültürünün eğitim programlarındaki yerine ilişkin araştırmalar yapılabilir.

Eğitimin kalkınmaya etkilerine yönelik olarak; ülke bazında eğitim modeli, mesleki ve teknik eğitimin istihdama etkisi, sektörel dağılım ve gelir düzeyi açılarından karşılaştırmalı ya da örnek ülke araştırması yapılabilir.

Eğitimin insani gelişmeyle olan ilişkisi üzerinden kalkınmayı etkilediği görülmektedir. Bu bağlamda, eğitim kurumunun sağlık, sosyal refah ve bilgi düzeyi gibi insani gelişme göstergelerine olan etkilerini kapsamlı bir şekilde ortaya koyan çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adem, M. (1993). *Ulusal Eğitim Politikamız ve Finansmanı*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. No: 172. Ankara.
- Baykul, S. (2008). Küreselleşen Dünya'da Kalkınma Sürecinde AB'deki ve Türkiye'deki Eğitim Finansmanının Karşılaştırılması. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi İktisat Anabilim Dalı İktisat Teorisi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Bircan İ. (1988). Eğitimde Maliyet ve Harcamalar (Kavramlar- Yöntemler), DPT, Sosyal Planlama Başkanlığı, Planlama Dairesi, Haziran.
- Carnoy, M. (1982). Economics and Education. *Encyclopedia of Educational Research*. MacMillanCor. s.519-525.
- CIA Veri tabanı, The World Factbook, 2009-2015.
- Dikmen, M.K. (2001). Eğitimin büyüme ve kalkınma üzerindeki etkileri, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi: İstanbul.
- Durgun (2002). Küreselleşen Dünyada Kalkınma Süreci Bağlamında Eğitim Harcamaları ve Türkiye Örneği, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi: İstanbul.

- DPT (2001). Nitelikli İnsan Gücü Meslek Standartları Düzeni ve Sosyal Sermaye Birikimi Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları. Ankara.
- Dülgeroğlu, E. (2003). *Kalkınma Ekonomisi*, 6. Basım, Bursa, Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Yayın No: 148.
- Dünya Bankası Veri tabanı, 2008-2015. <http://ddp-ext.worldbank.org/ext/DDPQQ/showReport.do?method=showReport>
- Dünya Sağlık Örgütü Veri tabanı, 2006-2015, <http://apps.who.int/whosis/data/>
- IMF Veri tabanı, 2009-2016 verileri, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/02/weodata/weorept.aspx>
- Karasar, N. (1982). *Bilimsel araştırma yöntemi, kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel.
- OECD (2001). *The well-being of nations, the role of human and social capital. Centre for educational research and innovation*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Özgür, E. (2005). Türkiye’de Kalkınmaya Yönelik Eğitim Politikaları ve Eğitim Yatırımlarının Geri Dönüşü, Basılmamış, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Taş, U. (2007). Türkiye’de Kalkınma Planları Işığında Eğitimin Kalkınmadaki Rolü. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Haziran, 2007.
- Taş, U. & Yenilmez F. (2007). Türkiye’de Eğitimin Kalkınma Üzerindeki Rolü ve Eğitim Yatırımlarının Geri Dönüş Oranı, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1). s.155-186.
- Tezel (2010). Az Gelişmiş Ülkelerde Kalkınmayı Etkileyen Faktörler ve Eğitimin Kalkınma Üzerindeki Etkileri. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Teorisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi İstanbul.
- UNDP (2016). Human Development Reports 2016. <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>
- UNESCO Veri tabanı, 2006-2015 verileri, <http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/tableView.aspx>
- WEF (2017). The Global Competitiveness Report 2016. Published by the World Economic Forum within the framework of the Centre for Global Competitiveness and Performance.
- Yavilioğlu, C. (2002). Kalkınmanın anlam bilimsel tarihi ve kavramsal kökenleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3/1, 59-77.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H (2005). 5. Baskı Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Yumuşak, İ.G. & Bilen, M. (2000). Gelir Dağılımı - Beşeri Sermaye İlişkisi ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *K. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 1, 2000. ss. 77-96.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Today, human capital becomes the most important production factor of the rapidly changing and globalizing world. As a source of human capital, the educational institution serves as the key to economic development by providing qualified workforce. On the other hand, human development positively affects social development by raising the level of living with contributions made by social refinement and life giving. The aim of this study, which is based on the data and information obtained by the literature review, is to examine and evaluate the relationship between education and development in the light of the data related to various countries. For this purpose, the relationship between education and development; the effects of education on development and the indicators of education and development of various countries.

Method

This research is structured with a qualitative approach. In this study descriptive analysis is used from qualitative research types. In this context, an archive search is carried out in order to reach the sources covering the related articles, books, works and activities. Survey models are research approaches aimed at describing past or present situations as they are. It is intended that the situation subject to the investigation be defined as if the individual or the event is within his / her own circumstances. It is not necessary to change them in any way. There is a situation to be known and there. The important thing is to be able to observe and identify it properly. Data and information obtained by the researcher through the literature are analyzed by the researcher according to the purpose and method of the research.

Results and Discussion

When we look at the basic conditions of development, it is understood that they are related to education to a considerable extent. The fact that the society has reached a certain level of education for development has a good communication and finance environment, which is directly related to the level of education. Education is not only an improvement of the competence and knowledge of individuals but also an important means of social development as a source of human capital. In this sense, the educational institution is closely related to the concept of development, for example, adapting individuals to the changing world, providing a qualified workforce, and ensuring the emergence of new technologies and inventions. Education is important in terms of understanding and manifesting the effects of development on education and development. Given that learning societies are adapted to the age of information and are developed societies, education is to train individuals learning through change. The demand for the qualified workforce of the developed societies is constantly increasing and the educational institution responds to this demand as a source of human capital with employment effect. The positive relationship between education level and education level in developed societies reveals the income effect of education. The discovery of brains that produce and develop technology is related to the effect of technology on education and also shows the development and competitiveness of developed societies. The effect of education on quality of life implies that human development and welfare of socially developed

societies are related to education. The studies investigated in this study reveal that there is a close relationship and interaction between education and development (especially in terms of the formation and support of human capital). When the main indicators of education and development are handled on a country-by-country basis, it is understood that there is a meaningful relationship between the level of education and the level of development of the countries.